

3.3. Основні напрямки вдосконалення правового врегулювання негласної роботи з особистими і речовими джерелами

У контексті вдосконалення правової регламентації негласної (ордисти) роботи із особистими і речовими джерелами варто звернути увагу на те, що чинна редакція ч. 2 ст. 65 КПК України (1.15), п. 2 ст. 147 і п. 4 ст. 148 Проекту нового КПК України, що розглядався у Верховній Раді України 12 жовтня 2005 р. (1.15), ч.3 ст. 2 Проекту КПК України, запропонованого М.М.Михеєнком (160, с. 12), пропозиції с. В.Слинька, В.М.Тертишника та деяких інших авторів (263, с. 81-94 та ін.) передбачають достатньо спірний підхід до використання у доказуванні результатів ординічної діяльності через складання відповідних протоколів з додатками.

Ще більше недоліків вбачається у позиції Е.О.Дидоренка, с. О.Кириченка і Б.Г.Розовського, які вже тривалий час наполягають²⁷ на процесуальній легалізації результатів ординічної діяльності через прийняття спеціальної норми КПК України (61, с. 90-93; 99, с. 34; 100, с. 52 та ін.). У разі ж реалізації даного підходу ми б мали, як правильно підкреслює О.А.Кириченко, другий після експертного дослідження випадок порушення принципу безпосередності кримінального судочинства (99, с. 34-35; 100, с. 52-53 та ін.), причому із значно меншим, ніж при експертизі (див. розд. 1.1), обсягом процесуальних гарантій.

У цьому відношенні заслуговує на увагу і позиція чисельного авторського колективу коментаря КПК України, які вважають, що можливість встановлення доказів протоколами за результатами ординічних заходів за ч. 2 ст. 6:5 КПК України являє собою виключення із загального правила формування доказів тільки у сфері кримінально-процесуальної діяльності. Але це виключення, на думку вказаних авторів, не носить абсолютного характеру і такого роду відомості зможуть набути статусу доказів лише тоді, коли буде відомо їх джерело і способи отримання (127, с. 195).

Навіть за таких застережень викладений законодавчий підхід і точка зору Е.О.Дидоренка, С.О.Кириченка, М.М.Михеєнка, Б.Г.Розовського, С.В.Слинька, В.М.Тертишника та інших авторів не

²⁷Вказані автори даному варіанту розв'язання проблеми присвятили низку публікацій (67 та ін.), проект наукової доповіді „Процесуальна регламентація оперативно-розшукової діяльності” (100, с. 52) тощо.

можуть бути визнані достатньо обґрунтованим варіантом розв'язання даної проблеми, оскільки всі ці пропозиції значно поступаються можливості розробки і прийняття належної кодифікованої нормативно-правової регламентації ординічної діяльності по боротьбі зі злочинами і, навіть у перспективі – із будь-якими правопорушеннями.

Необхідність прийняття Ординісто-регламентного кодексу України визнавали й деякі вчені-ординісти, зокрема І.П.Козаченко, І.Р.Шинкаренко та ін. (99, с. 38 та ін.).

Поетапне прийняття спочатку новітнього Ординісто-регламентного кодексу України, а потім й відповідного міжнародного кодексу (98, с. 231-235; 99, с. 33-38, 70-71; 100, с. 51-56, 286-287; 106, с. 65-66; 107, с. 3; 108, с. 5-8, 11; 109, с. 5-11; 110, с. 119-123; 185, с. 81-82; 190; 269, с. 41-42; 270, с. 64-65 та ін.) пропонувалося розпочати з узгодження чинного міжвідомчо розрізненого підзаконного регулювання ординічної діяльності (1.22-1.29, 1.31 та ін.) шляхом розробки єдиного для всіх зацікавлених міністерств і відомств наказу (положення) (269, с. 42 та ін.). Спроба цього вже робилася в межах МВС України, коли на спеціальній всеукраїнській науково-практичній конференції “Удосконалення нормативно-правового та організаційного забезпечення оперативної-розшукової діяльності органів внутрішніх справ” (Дніпропетровськ, 15-16.05.2003 р.) обговорювалося відповідне положення (110, с. 119-123).

Після того, як буде прийнятий саме такий міжвідомчий наказ, його треба буде вже перевести у площину всеохоплюючого законодавчого розв'язання даної проблеми, прийнявши парламентом єдиний для всіх зацікавлених міністерств, відомств, підрозділів і служб таємний Закон України “Про ординістичну антиделіктну діяльність”, оскільки існуючий нетаємний Закон України “Про оперативну-розшукову діяльність” (1.5) є по суті “вершиною айсберга” і регулює лише принципи ведення даної діяльності. Причому варто підкреслити, що ніяких перепон для втілення у життя такого підходу немає, оскільки народні депутати мають вищий рівень допуску по роботі із таємними документами, а традиційний принцип доступності законів для всіх громадян країни може мати для даного закону виключення (269, с. 42 та ін.).

Наступним і заключним етапом розвитку нормативно-правової регламентації негласної антиделіктної діяльності передбачається розробка і прийняття парламентом відповідного вже кодифікованого нормативно-правового акта – Ординісто-регламентного кодексу

України²⁸, а на рівні міждержавних відносин – Міжнародного ордісто-регламентного кодексу (108, с. 7-8; 110, с. 119-123; 269, с. 11 та ін.), для чого спочатку мають з'явитися відповідні нові процедурні юридичні науки (108, с. 5; 110, с. 119-123; 269, с. 8-9 та ін.).

При цьому внутрішній Ордісто-регламентний кодекс пропонувалося поряд з іншими процедурними кодексами, що містять в собі позасудовий чи переважно позасудовий порядок розв'язання справ про відповідні правопорушення: Адмінорегламентний (щодо справ про адміністративні проступки), Трудорегламентний (дисциплінарні та інші трудові проступки, спори і делікти) та ін. – іменувати саме регламентним (99, с. 33-38, 48; с. 51-56, 61; 269, с. 8 та ін.). І такий кодекс міг би мати структуру, аналогічну іншим процедурним кодексам (1.12, 1.13, 1.14, 1.19), у тому чи-слі й чинному КПК України. Зокрема, у даному кодексі варто мати Загальну частину і Особливу частину, а останню з них (при необхідності й Загальну частину) поділяти на стільки розділів, скільки є допусків по роботі з таємними документами – “таємно”, “цілком таємно”, “особливої важливості” та ін. (1.29, 1.30), в яких би викладалися відповідного рівня таємності негласні заходи: вичерпний перелік негласних заходів, підстав, суб'єктів і точного порядку їх проведення (269, с. 42-43 та ін.).

Таким чином, найбільш конструктивним підходом до розв'язання проблеми належної нормативно-правової регламентації ордістичної діяльності по боротьбі зі злочинами (правопорушеннями взагалі) доцільно розглядати поетапну розробку і прийняття Ордісто-регламентного кодексу України і відповідного міжнародного кодексу, у порівнянні з чим вказівка у чинному законодавстві та у Проекті нового КПК України поміж процесуальних форм представлення доказів і протоколів з додатками, складених за результатами ордістичних заходів, виглядає недостатньо обґрунтованою і породжує друге після експертизи і значно менш захищене процесуальними гарантіями виключення з принципу безпосередності антикримінального судочинства.

²⁸у публікаціях О.А.Кириченка та його учнів даний кодекс іменувався переважно Ордо-регламентним (100, с. 53; 101, с. 83; 108, с. 9 та ін.) чи Ордістично-регламентним (107, с. 7 та ін.). У плані ж дискусійного обговорення можна було б запропонувати й словосполучення „Ордісто-регламентний кодекс України” (110. та ін.).